

TURNING ON YOUNG PEOPLE'S POWER

SZKOŁA MARZEŃ

Pierwszy w Polsce partycypacyjny dialog na temat zmian
w edukacji, który angażuje uczniów i uczennice.

PRÓBA

ponad **400**
nauczycielek
i nauczycieli

ponad **4000**
spotkań uczniów
i uczennic, a z nimi
przeprowadzone
grupy fokusowe
i rozmowy
indywidualne

Blisko **1500**
(1441) ankiet ilościowych
wypełnionych
przez młode osoby
pochodzące z 12 miast
i 21 szkół w Polsce.

METODOLOGIA BADANIA

W TERMINIE STYCZEŃ - LISTOPAD 2024

Badania zrealizowano w metodologii PARTICIPATORY ACTION RESEARCH - uczestniczących badań w działaniu (Whyte i in., 1989). Jest to podejście badawcze, które podkreśla znaczenie wiedzy wynikającej z własnych doświadczeń. Wiedza ta służyć ma rozwiązywaniu problemów spowodowanych przez źle zaprojektowane systemy społeczne oraz w tworzeniu i wdrażaniu alternatywnych, korzystnych rozwiązań. PAR angażuje osoby doświadczające określonych problemów, które poprzez działania i systematyczne badania dążą do generowania zmian społecznych.

Badania takie, z powodzeniem stosowano również w Polsce w obszarze rozwiązywania istotnych problemów społeczności lokalnych – np. w zakresie lokalizacji inwestycji samorządowych (Reykowski, 2007), wsparcia młodzieży w organizowaniu przestrzeni sprzyjającej rozwojowi (Grzelak, 2009) czy ustalenia wspólnej wizji curriculum w wybranych obszarach edukacji (Bulkowski i in. 2015).

Kluczowe elementy badań tego typu to budowanie relacji, ustalanie zasad współpracy, wspólne zrozumienie problemu, obserwacja i zbieranie materiałów, wspólna analiza oraz planowanie i podejmowanie działań (Cornish i in., 2023). W badaniu fundacji OFF school zastosowano te elementy w celu pozyskania wiedzy na temat odbioru systemu edukacji w Polsce przez uczniów szkół ponadpodstawowych oraz do poszukiwania rozwiązań mogących stanowić wsparcie dla tegoż systemu (co stanowi istotę metodologii PAR).

Warto podkreślić, że metodologia PAR nie jest metodologią badań sondażowych. Badania PAR nie próbują odpowiadać na pytania o strukturę badanej populacji czy też podejmować prób szacowania rozkładów preferencji badanych osób (aktywnych uczestników badania).

Podstawowymi metodami badań w działaniu są techniki jakościowe, debaty, dyskusje, zadaniowe grupy fokusowe, choć często metody te wzbogacane są również o komponent ilościowy (np. ankietę z zamkniętymi kategoriami odpowiedzi).

Opisane w poniższym raporcie badanie zostało przeprowadzone z myślą o udzieleniu wsparcia młodym ludziom, stworzenie platformy za pomocą której głos osób, które aktualnie najbardziej zaangażowane są w system edukacji (będąc w nim zanurzone) będzie mógł zostać usłyszany szerzej niż tylko w społecznościach lokalnych.

Fundacja OFF school zaplanowała i zrealizowała badania w następujących etapach:

1. ETAP SELEKCJI SPOŁECZNOŚCI LOKALNYCH

Etap selekcji społeczności lokalnych – rozesłano zaproszenia do 12 ośrodków miejskich a w nich do 21 szkół współpracujących z Fundacją. Ośrodki miejskie wybrano spośród listy kilkuset szkół współpracujących z fundacją kierując się dwiema regułami:

- 🏠 **Omijano bardzo duże ośrodki miejskie o wysokim wskaźniku dochodów gminy (np. Warszawa, Gdańsk, Kraków)**
- 🏠 **Wybrane małe i średniej wielkości ośrodki powinny być równomiernie rozłożone na obszarze Polski, względnie proporcjonalnie do gęstości zaludnienia.**

2. ETAP - AKTYWISCI

Aktywiści współpracujący z fundacją w wybranych ośrodkach przyjmowali rolę lokalnych agentów działania i wspierali organizację debat z grupami młodzieżowymi.

3. ETAP - DEBATY

Debaty prowadzone były we współpracy z osobami z fundacji. Podczas spotkań diagnozowano problemy systemu oświaty oraz aktywnie poszukiwano rozwiązań na diagnozowane problemy (szczegółowy opis omawianych zagadnień w kolejnych rozdziałach raportu). W debatach wzięło udział prawie 4 000 uczniów szkół ponadpodstawowych.

4. ETAP - ANKIETY

Po zakończonym spotkaniu każda z grup proszona była również o wypełnienie ankiety ilościowej, zawierającej podsumowanie najważniejszych problemów i zagadnień dotyczących systemu oświaty (pytania i odpowiedzi w ankiecie były wynikiem subiektywnego doboru zespołu fundacji na podstawie wcześniejszych prac z grupami młodzieżowymi). Ankietę wypełniło 1441 uczniów. Wyniki ankiet znajdują się w kolejnym rozdziale raportu.

Po zakończonym spotkaniu każda z grup proszona była również o wypełnienie ankiety ilościowej, zawierającej podsumowanie najważniejszych problemów i zagadnień dotyczących systemu oświaty (pytania i odpowiedzi w ankiecie były wynikiem subiektywnego doboru zespołu fundacji na podstawie wcześniejszych prac z grupami młodzieżowymi). Ankietę wypełniło 1441 uczniów. Wyniki ankiet znajdują się w kolejnym rozdziale raportu.

WYNIKI CZĘŚCI ILOŚCIOWEJ

OGRANICZENIA

Uwaga, poniższy raport stanowi podsumowanie wyników „badań w działaniu”. Uzyskane wyniki, w części jakościowej stanowią rezultat debat zaangażowanej młodzieży z wybranych ośrodków na terenie Polski. Wyniki części ilościowej stanowią podsumowanie pojawiających się w tej grupie opinii i postaw. Wyników badań uzyskanych według wspomnianej metodologii nie należy traktować jako wyników badań sondażowych. W badaniu nie realizowano reprezentatywnego schematu doboru próby a operat nie odnosił się do całej populacji. Generalizowanie uzyskanych wyników na całą populację uczniów może być obarczone błędem (nawet mimo bardzo dużej grupy osób badanych).

Mimo to, liczymy że czytelnicy nie pozostaną obojętni na głos prawie czterech tysięcy młodych ludzi – którzy z zaangażowaniem poświęcili swój czas aby odpowiedzieć autentycznie zaangażowanym dorosłym – co można zmienić w polskiej szkole.

Bulkowski, K., Federowicz, M., Grajkowski, W., Kaczan, R., Malinowska, K., Marszał, D., ... & Wichrowski, A. (2015). Opinie i oczekiwania młodych dorosłych (osiemnasto-latków) oraz rodziców dzieci w wieku szkolnym wobec edukacji dotyczącej rozwoju psychoseksualnego i seksualności. Raport z badania. Warszawa: Instytut Badań Edukacyjnych.

Cornish, F., Breton, N., Moreno-Tabarez, U., Delgado, J., Rua, M., de-Graft Aikins, A., & Hodgetts, D. (2023). Participatory action research. Nature Reviews Methods Primers, 3(1), 34.

Grzelak, J. (2009). PAR – Raport. Trust in Eastern and Central Europe

Reykowski, J. (2007). Procesy grupowe a rozwiązywanie antagonistycznych konfliktów: Czy idea demokracji deliberatywnej może mieć swój psychologiczny sens? Psychologia Społeczna, 2(4), 97-119.

Whyte, W. F., Greenwood, D. J., & Lazes, P. (1989). Participatory action research: Through practice to science in social research. American Behavioral Scientist, 32(5), 513-551.

W JAKI SPOSÓB SĄ RESPEKTOWANE TWOJE PRAWA UCZNIOWSKIE?

Odpowiedź	Liczba odpowiedzi	Procent
Są respektowane, ale czuję, że mogłoby być lepiej.	755	47,85
Zazwyczaj są respektowane, ale muszę o nie zabiegać.	298	18,88
Rzadko są respektowane.	278	17,62
Zawsze są respektowane i cenione.	124	7,86
Nie czuję, aby moje prawa uczniowskie były respektowane.	123	7,79

Wyniki badania jasno pokazują, że **jedynie 7,86% uczniów uważa, że ich prawa są zawsze respektowane i cenione**. To wyjątkowo niski wynik, który wskazuje na poważny problem w zakresie przestrzegania praw uczniowskich. Tak niewielki odsetek uczniów zadowolonych z respektowania swoich praw podkreśla, że systemowe działania na rzecz ochrony praw uczniowskich są niewystarczające lub nieskuteczne.

Większość respondentów (47,85%) przyznaje co prawda, że ich prawa są respektowane, ale jednocześnie wskazuje, że mogłoby być lepiej, co sygnalizuje istniejące luki i niedociągnięcia. Dodatkowo, 18,88% uczniów odczuwa konieczność aktywnego zabiegania o respektowanie swoich praw, co oznacza, że ich ochrona nie jest zagwarantowana w sposób automatyczny.

W JAKI SPOSÓB SĄ RESPEKTOWANE TWOJE PRAWA UCZNIOWSKIE?

Co więcej, aż 17,62% badanych stwierdziło, że ich prawa są rzadko respektowane, a kolejne 7,79% deklaruje brak poczucia, że ich prawa są w ogóle respektowane. Takie wyniki wyraźnie pokazują, że **w wielu przypadkach uczniowie nie mogą liczyć na odpowiednią ochronę i poszanowanie ich praw** w codziennej rzeczywistości szkolnej.

Fakt, że **jedynie niewielka grupa uczniów (7,86%) czuje, że ich prawa są zawsze cenione**, jest sygnałem alarmowym, który wymaga natychmiastowych działań. Potrzebne są zdecydowane kroki w kierunku poprawy sytuacji – a przynajmniej lepsze egzekwowanie istniejących już regulacji.

CZYM JEST DLA CIEBIE SZKOŁA?

Odpowiedź	Liczba odpowiedzi	Procent
Obowiązkiem i koniecznością.	900	30,97
Miejscem spotkań z przyjaciółmi.	772	26,57
Instytucją, która wymaga reformy.	736	25,33
Miejscem do nauki i rozwijania moich umiejętności.	348	11,98
Spółecnością wspierającą mój rozwój, w której chce się przebywać.	150	5,16

Dane te ukazują różnorodne podejście uczniów do szkoły, ale jednocześnie wskazują na pewne wyraźne problemy związane z postrzeganiem tej instytucji. **Największy odsetek respondentów (30,97%) postrzega szkołę jako obowiązek i konieczność**, co sugeruje, że wielu uczniów nie znajduje w niej szczególnej wartości poza wymogiem spełnienia obowiązku edukacyjnego. Taka perspektywa może wynikać z braku angażujących treści nauczania lub niezaspokojenia indywidualnych potrzeb uczniów.

Drugą najczęściej wskazywaną odpowiedzią, wybraną przez 26,57% uczniów, jest postrzeganie szkoły jako miejsca spotkań z przyjaciółmi. To pokazuje, że **aspekt społeczny szkoły jest niezwykle ważny** dla młodzieży, ale może też oznaczać, że szkoła jest bardziej miejscem budowania relacji towarzyskich niż przestrzenią, w której uczniowie czerpią satysfakcję z nauki.

CZYM JEST DLA CIEBIE SZKOŁA?

Co czwarty uczeń (25,33%) uważa szkołę za instytucję wymagającą reformy. Taki wynik jest wyraźnym sygnałem, że istnieją poważne zastrzeżenia do funkcjonowania obecnego systemu edukacji – czy to w zakresie metod nauczania, programów edukacyjnych, czy atmosfery w szkole. To opinia, którą należy traktować poważnie, ponieważ odzwierciedla głos uczniów, którzy dostrzegają potrzebę zmiany.

Tylko 11,98% uczniów postrzega szkołę jako miejsce nauki i rozwijania umiejętności, co powinno być z założenia jej podstawową funkcją. Jeszcze mniejszy odsetek (5,16%) widzi szkołę jako wspierającą społeczność, w której chce się przebywać. Tak niski wynik wskazuje na brak pozytywnych doświadczeń związanych z atmosferą i kulturą szkoły.

Te dane wskazują na potrzebę poważnych zmian w systemie edukacyjnym, które uczynią szkołę bardziej przyjaznym miejscem, wspierającym rozwój uczniów zarówno w wymiarze edukacyjnym, jak i społecznym. Szkoła powinna być przestrzenią, która inspiruje do nauki, rozwija potencjał uczniów i zapewnia im wsparcie w budowaniu poczucia przynależności.

JAK WAŻNA JEST SZKOŁA W TWOIM ŻYCIU?

Odpowiedź	Liczba odpowiedzi	Procent
Ważna, ale nie najważniejsza.	749	47,56
Średnio ważna - mam inne priorytety.	457	29,02
Bardzo ważna - to fundament mojej przyszłości.	212	13,46
Mało ważna.	92	5,84
Nieważna.	65	4,13

Kiedy spojrzymy na dane z perspektywy uczniów, którzy uważają szkołę za **średnio ważną (29,02%), mało ważną (5,84%) lub nieważną wcale (4,13%), łączna liczba wynosi aż 39% respondentów**. Oznacza to, że niemal **4 na 10 uczniów** nie postrzega szkoły jako istotnej części swojego życia. Taki wynik jest poważnym wyzwaniem dla systemu edukacji i wymaga głębokiej refleksji nad rolą szkoły w życiu młodzieży.

Fakt, że tak duży odsetek uczniów uznaje szkołę za średnio ważną lub mniej, wskazuje na poważny problem w budowaniu pozytywnego wizerunku edukacji. Wielu uczniów może postrzegać szkołę jako instytucję, która nie spełnia ich oczekiwań ani nie odpowiada na ich potrzeby. Szkoła w obecnej formie może być uznawana za mało elastyczną, niewystarczająco wspierającą indywidualny rozwój ucznia lub niedostosowaną do wymogów współczesności.

JAK WAŻNA JEST SZKOŁA W TWOIM ŻYCIU?

Jedynie 47,56% respondentów uważa szkołę za ważną (choć nie najważniejszą), a tylko 13,46% dostrzeża w niej fundament swojej przyszłości. Tak niski poziom postrzegania szkoły jako miejsca istotnego dla rozwoju osobistego i zawodowego oznacza, że szkoła nie budzi w uczniach poczucia, że przygotowuje ich do życia w sposób praktyczny i angażujący.

Łączny wynik 39%, czyli uczniów, którzy oceniają szkołę jako średnio ważną, mało ważną lub nieważną wcale, stanowi wyraźny sygnał alarmowy. Jeśli szkoła ma być miejscem, które inspiruje i wspiera młodych ludzi w budowaniu ich przyszłości, potrzebne są zdecydowane reformy.

↑ ODPOWIEDZIĄ MOŻE BYĆ

Zwiększenie elastyczności programu nauczania
dostosowanie treści do potrzeb współczesnego świata i indywidualnych zainteresowań uczniów.

Wprowadzenie bardziej praktycznych treści – takich jak umiejętności życiowe, rozwój kompetencji miękkich czy przygotowanie do rynku pracy.

Tworzenie atmosfery wsparcia i przynależności – szkoła powinna być miejscem, które uczniowie kojarzą z rozwojem, relacjami i pozytywnym doświadczeniami.

JAKICH PRZEDMIOTÓW TWOIM ZDANIEM BRAKUJE W SZKOLE?

Odpowiedź	Liczba odpowiedzi	Procent
Przedmiotów zawodowych i praktycznych umiejętności.	898	29,98
Edukacji seksualnej i zdrowotnej.	806	24,21
Edukacji finansowej i ekonomicznej.	782	23,49
Sztuki, muzyki i kreatywności - tak na serio.	552	16,58
Programowania i nowych technologii.	291	8,74

Dane te wyraźnie wskazują, że uczniowie dostrzegają istotne braki w programie nauczania, szczególnie w obszarach, które są związane z praktycznym przygotowaniem do życia i pracy. Najwięcej respondentów (26,98%) uważa, że w szkole brakuje **przedmiotów zawodowych i praktycznych umiejętności**, co jasno pokazuje potrzebę dostosowania edukacji do wymogów rynku pracy oraz życia codziennego. Uczniowie najwyraźniej chcieliby, aby szkoła oferowała bardziej praktyczne i aplikacyjne treści, które mają bezpośrednie zastosowanie w ich przyszłości zawodowej.

Drugi najczęściej wskazywany brak dotyczy **edukacji seksualnej i zdrowotnej** (24,21%). To pokazuje, że młodzież dostrzega niedobory w zakresie wiedzy o zdrowiu, relacjach, seksualności i samopoznaniu. Tego rodzaju edukacja mogłaby nie tylko pomóc uczniom w lepszym zrozumieniu swojego ciała i emocji, ale również wpłynąć na ich bezpieczeństwo i rozwój odpowiedzialnych postaw.

JAKICH PRZEDMIOTÓW TWOIM ZDANIEM BRAKUJE W SZKOLE?

Edukacja finansowa i ekonomiczna zajmuje trzecie miejsce (23,49%), co wskazuje na potrzebę wprowadzenia do programu nauczania przedmiotów związanych z zarządzaniem finansami, oszczędzaniem, inwestowaniem oraz rozumieniem podstawowych zasad ekonomii. To kluczowa kompetencja, która jest niezbędna w dorosłym życiu, a jej brak w szkole może prowadzić do późniejszych trudności w zarządzaniu własnymi finansami.

W JAKI SPOSÓB NAJLEPIEJ SIĘ UCZYSZ?

Odpowiedź	Liczba odpowiedzi	Procent
Przez praktyczne działanie i doświadczanie.	789	26,75
Samodzielnie, czytając i analizując złożony temat.	717	24,31
Przez dyskusje i pracę grupową.	559	18,95
Korzystając z materiałów multimedialnych i internetu.	485	16,44
Słuchając wykładów i notując.	400	13,56

Dane wyraźnie pokazują, że tylko **13,56% uczniów** wskazuje **słuchanie wykładów i notowanie** jako skuteczną metodę nauki, mimo że jest to jedna z najczęściej stosowanych form dydaktycznych w szkołach. Ten wynik jasno wskazuje, że tradycyjne podejście do nauczania, oparte głównie na jednostronnym przekazywaniu wiedzy przez nauczyciela, nie odpowiada na potrzeby większości uczniów i może być mało efektywne w dzisiejszej rzeczywistości edukacyjnej.

Większość uczniów preferuje bardziej interaktywne i angażujące metody, takie jak **praktyczne działanie i doświadczanie** (26,75%) czy **samodzielne czytanie i analizowanie złożonych tematów** (24,31%).

To pokazuje, że współczesna młodzież oczekuje aktywnego uczestnictwa w procesie nauki i większe autonomii w zgłębianiu wiedzy. Wyniki te są wyraźnym sygnałem, że system edukacji powinien zrezygnować z dominacji wykładów na rzecz bardziej różnorodnych i angażujących metod nauczania.

W JAKI SPOSÓB NAJLEPIEJ SIĘ UCZYSZ?

Ponadto 18,95% uczniów wskazuje, że najlepiej uczą się przez **dyskusje i pracę grupową**, co dodatkowo podkreśla znaczenie interakcji i współpracy w procesie uczenia się. Również **korzystanie z materiałów multimedialnych i internetu**, wskazane przez 16,44% respondentów, odzwierciedla potrzebę wprowadzenia nowoczesnych technologii do klas, które mogą wzbogacić proces nauczania i lepiej odpowiadać na potrzeby uczniów.

Fakt, że tylko **niewielki odsetek uczniów** (13,56%) czuje, że tradycyjna metoda wykładów jest dla nich skuteczna, powinien być traktowany jako sygnał ostrzegawczy. Szkoły, które wciąż w dużej mierze opierają się na tej metodzie, ryzykują, że nie zaangażują większości uczniów w proces nauki, co może prowadzić do spadku motywacji, gorszych wyników i mniejszej satysfakcji z edukacji.

CO POWINNO SIĘ ZMIENIĆ W TWOJEJ SZKOLE, ABY LEPIEJ FUNKCJONOWAŁA?

Odpowiedź	Liczba odpowiedzi	Procent
Zmiana programów nauczania na bardziej praktyczne i związane z życiem.	1 068	28,65
Lepsza jakość nauczania i nowoczesne metody edukacyjne.	937	25,31
Lepsze wyposażenie szkoły w sprzęt i technologie.	602	16,15
Więcej wsparcia psychologicznego i doradztwa zawodowego.	570	15,29
Większe zaangażowanie uczniów w decyzje szkolne.	551	14,78

Najwięcej respondentów (28,65%) wskazało na potrzebę **zmiany programów nauczania na bardziej praktyczne i związane z życiem**. To pokazuje, że wielu uczniów odczuwa, że obecny program edukacyjny nie odpowiada na realne wyzwania, jakie będą ich czekać w dorosłym życiu, i potrzebują treści bardziej związanych z rzeczywistością, np. w zakresie finansów, zdrowia czy umiejętności praktycznych.

Druga najczęściej wskazywana zmiana to **lepsza jakość nauczania i wdrożenie nowoczesnych metod edukacyjnych** (25,13%). To jasno wskazuje, że uczniowie dostrzegają potrzebę unowocześnienia procesu nauczania – odejścia od tradycyjnych, pasywnych metod na rzecz bardziej interaktywnych, angażujących i dopasowanych do indywidualnych stylów uczenia się. Nauczyciele, jako kluczowy element tego procesu, muszą być wyposażeni w odpowiednie kompetencje i narzędzia.

CO POWINNO SIĘ ZMIEŃĆ W TWOJEJ SZKOLE, ABY LEPIEJ FUNKCJONOWAŁA?

Lepsze wyposażenie szkoły w sprzęt i technologie (16,15%) również jest istotnym oczekiwaniem uczniów. Sugeruje to, że wiele szkół wciąż zmagają się z brakami w zakresie dostępu do nowoczesnych narzędzi edukacyjnych, takich jak komputery, tablice interaktywne czy laboratoria. Uczniowie widzą technologię jako niezbędny element współczesnej edukacji, który umożliwia bardziej dynamiczne i zróżnicowane podejście do nauki.

Znaczący odsetek (15,29%) uczniów podkreślił również potrzebę większego **wsparcia psychologicznego i doradztwa zawodowego**. To pokazuje, że współczesna młodzież zmagają się z wyzwaniami emocjonalnymi i często czuje się niedostatecznie wspierana w planowaniu swojej przyszłości. Brak wystarczającej liczby specjalistów, takich jak psychologowie szkolni czy doradcy zawodowi, może negatywnie wpływać na ich rozwój i poczucie bezpieczeństwa.

Na końcu listy, choć wciąż istotne, znalazło się oczekiwanie na **większe zaangażowanie uczniów w decyzje szkolne** (14,78%). Uczniowie chcieliby mieć większy wpływ na to, jak funkcjonuje ich szkoła – od organizacji zajęć po decyzje dotyczące programów nauczania. Taka potrzeba większej partycypacji wskazuje na rosnące oczekiwanie wobec szkół, aby stały się bardziej demokratycznymi i otwartymi instytucjami.

ILE CZASU POWINNA ZAJMOWAĆ SZKOŁA W CIĄGU DOBY?

Odpowiedź	Liczba odpowiedzi	Procent
Od 4 do 6 godzin.	1 064	67,38
Mniej niż 4 godziny.	205	12,98
Od 6 do 8 godzin.	194	12,29
Nie mam zdania na ten temat.	64	4,12
Tyle, ile obecnie.	51	3,23

Dane te wyraźnie pokazują, że większość uczniów ma sprecyzowane oczekiwania co do czasu, jaki powinna zajmować szkoła w ciągu dnia, a obecny model funkcjonowania nie wydaje się im optymalny. Najwięcej respondentów (67,38%) uważa, że szkoła powinna trwać od **4 do 6 godzin** dziennie. To wyraźny sygnał, że uczniowie odczuwają przeciążenie obecną długością dnia szkolnego i oczekują krótszego, bardziej skoncentrowanego czasu nauki, który pozwoli im na efektywne zdobywanie wiedzy, a jednocześnie pozostawi przestrzeń na odpoczynek, rozwój pasji czy życie osobiste.

Kolejną grupę (12,98%) stanowią osoby, które uważają, że szkoła powinna zajmować **mniej niż 4 godziny**. Jest to mniejszość, ale ich głos podkreśla rosnące zapotrzebowanie na jeszcze bardziej zredukowany czas spędzany w szkole. Może to wynikać z potrzeby większej elastyczności w edukacji, gdzie uczniowie mogliby spędzać więcej czasu na nauce indywidualnej lub pozaszkolnej.

ILE CZASU POWINNA ZAJMOWAĆ SZKOŁA W CIĄGU DOBY?

Co ciekawe, tylko 12,29% uczniów uznaje, że szkoła powinna trwać od **6 do 8 godzin**, co sugeruje, że dłuższy dzień szkolny jest postrzegany jako mało efektywny i zbyt męczący. To może wynikać z doświadczeń uczniów, którzy czują, że po kilku godzinach nauki ich zdolność koncentracji i przyswajania wiedzy znacząco spada.

Tylko **3,23% respondentów** uważa, że czas trwania szkoły w obecnym wymiarze jest odpowiedni, co wskazuje, że aktualny model jest postrzegany przez uczniów jako przestarzały i niedostosowany do ich potrzeb. To bardzo niski wynik, który powinien skłonić decydentów do przemyślenia organizacji dnia szkolnego.

4,12% uczniów nie ma zdania na ten temat, co sugeruje, że pewna grupa uczniów może być obojętna wobec długości dnia szkolnego, ale jednocześnie nie stanowi to dominującej opinii.

JAKIE JEST TWOJE ZDANIE NA TEMAT PRAC DOMOWYCH?

Odpowiedź	Liczba odpowiedzi	Procent
Powinny być ograniczone tylko do niektórych przedmiotów.	633	34,35
Są przydatne, ale czasami jest ich za dużo.	429	23,28
Rzadko pomagają mi w nauce i powinny być mniej wymagające.	379	20,56
Są niepotrzebne i nie przyczyniają się do mojego rozwoju.	333	18,07
Są bardzo ważne i pomagają mi lepiej zrozumieć materiał.	69	3,74

Dane jasno wskazują, że uczniowie mają krytyczne podejście do prac domowych, a obecny sposób ich zadawania jest postrzegany jako problematyczny. Najwięcej respondentów (34,35%) uważa, że **prace domowe powinny by ograniczone tylko do niektórych przedmiotów**, co sugeruje, że uczniowie dostrzegają ich sens w wybranych obszarach, ale jednocześnie czują przeciążenie, jeśli są one zadawane zbyt szeroko i w nadmiarze.

23,28% uczniów stwierdza, że prace domowe są przydatne, ale czasami jest ich **za dużo**. To wskazuje na potrzebę lepszego wyważenia ilości zadawanych zadań, tak aby były one skutecznym narzędziem nauki, a nie przyczyną stresu i zmęczenia. Taki wynik podkreśla konieczność refleksji nad objętością i częstotliwością prac domowych.

JAKIE JEST TWOJE ZDANIE NA TEMAT PRAC DOMOWYCH?

Co piąty uczeń (20,56%) twierdzi, że prace domowe **rzadko pomagają w nauce i powinny być mniej wymagające**. To może świadczyć o tym, że zadania są postrzegane jako mało praktyczne, schematyczne lub nieadekwatne do potrzeb edukacyjnych. Uczniowie oczekują prac, które wspierają ich rozwój w sposób bardziej skoncentrowany na praktycznych umiejętnościach i efektywnym utrwalaniu wiedzy.

18,07% uczniów deklaruje, że prace domowe są **niepotrzebne i nie przyczyniają się do ich rozwoju**, co jest znaczącym sygnałem, że dla znacznej grupy uczniów obecny model prac domowych jest całkowicie nieefektywny. Warto zastanowić się, dlaczego tak wielu uczniów nie widzi wartości w tego typu zadaniach – być może konieczne jest ich lepsze dostosowanie do realnych potrzeb uczniów.

Tylko **3,74% respondentów** uważa, że prace domowe są **bardzo ważne i pomagają lepiej zrozumieć materiał**. To wyjątkowo niski wynik, który sugeruje, że większość uczniów nie postrzega prac domowych jako kluczowego narzędzia edukacyjnego. Może to wynikać z ich formy, która nie spełnia oczekiwań uczniów ani nie przekłada się na skuteczność nauki.

WYNIKI CZĘŚCI ILOŚCIOWEJ

Podsumowanie wniosków z ogólnopolskich spotkań z uczniami w ramach ogólnopolskiej trasy projektu Dom Spokojnej Młodości - „Dom on Tour” organizowanej przez Fundację OFF school.

Liczba uczestników: ponad 4000 uczniów i uczennic, ponad 400 nauczycieli i nauczycielek z różnych szkół w Polsce.

OSTRÓW WIELKOPOLSKI
styczeń 2024 2 szkoły
+ otwarte spotkanie

JAROCIN
styczeń 2024 3 szkoły
+ otwarte spotkanie

KOSZALIN
marzec 2024 1 szkoła

SZCZECIN
luty 2024 2 szkoły
+ otwarte spotkanie

DĄBROWA GÓRNICZA
marzec 2024 2 szkoły

SOSNOWIEC
marzec 2024 2 szkoły

KĘTRZYN
kwiecień 2024 2 szkoły
+ otwarte spotkanie

OLSZTYN
kwiecień 2024 2 szkoły
+ otwarte spotkanie

ZAMOŚĆ
maj 2024 1 szkoła

ŚWIDNIK
czerwiec 2024 1 szkoła

GRÓJEC
wrzesień 2024 2 szkoły

STAROGARD GDAŃSKI
listopad 2024 1 szkoła

 **KLUCZOWE
OBSZARY
DO POPRAWY
W SYSTEMIE
EDUKACJI**

1. PRZEŁADOWANA PODSTAWA PROGRAMOWA

- Wskazywano na nadmiar szczegółowych informacji, które nie mają zastosowania w życiu codziennym.
- Postulowano uproszczenie treści i lepsze dostosowanie ich do profilu klas oraz potrzeb współczesnych uczniów.
- Uczniowie podkreślali potrzebę większego nacisku na umiejętności praktyczne (np. finanse osobiste, gotowanie, higiena cyfrowa) oraz redukcję ilości przedmiotów niematuralnych.

2. ORGANIZACJA ZAJĘĆ

- Proponowano skrócenie liczby godzin lekcyjnych w ciągu dnia i rozpoczęcie zajęć o późniejszej godzinie (najwcześniej o 9:00), aby lepiej dostosować rytm nauki do biologicznego rozwoju młodzieży.
- Sugestia wprowadzenia krótszych lekcji (np. 30 minut) lub zmianowego systemu nauki (lekcje poranne i popołudniowe).
- Dłuższe przerwy między lekcjami, aby uczniowie mogli odpocząć lub spokojnie zjeść.

3. METODY NAUCZANIA

- Większy nacisk na naukę przez doświadczenie, np. eksperymenty w laboratoriach, wyjścia terenowe, dyskusje w grupach, projekty długoterminowe zamiast tradycyjnych sprawdzianów i odpytywania.
- Zdecydowane zmniejszenie presji, w jej miejsce budowa motywacji do nauki.
- Nauka "jak efektywnie się uczyć".
- Wprowadzenie ocen opisowych lub procentowych zamiast tradycyjnych ocen cyfrowych.
- Nauczanie w sposób bardziej angażujący, szczególnie w przedmiotach o potencjale widowiskowym (np. fizyka, chemia).
- Uczenie zrozumienia i praktycznych zastosowań wiedzy, zamiast skupiania się na zapamiętywaniu i testach.
- Wykorzystanie narzędzi cyfrowych w procesach dydaktycznych.
- Włączenie uczniów i uczennic we wspólne przygotowywanie zajęć – potrzeba partycypacji.
- Wprowadzenie większej różnorodności lekcji, szczególnie zgłaszane przez osoby neurorozróżnordne (potrzeba zwiększenia uwagi).
- Wprowadzenie bazy podstawowych przedmiotów oraz możliwości komponowania przedmiotów dodatkowych wg własnych zainteresowań i predyspozycji.

4. RELACJE I ZDROWIE PSYCHICZNE

- Uczniowie oczekują większego szacunku i wsparcia ze strony nauczycieli, zamiast udowadniania ich niewiedzy czy oceniania wyłącznie w negatywnym kontekście.
- Dzisiaj często są deprecjonowane dolegliwości psychiczne, potrzeba zwiększenia wrażliwości w tym zakresie.
- Potrzeba psychologicznego wsparcia zarówno dla uczniów, jak i nauczycieli.
- Postulat wprowadzenia zajęć dotyczących zdrowia psychicznego, emocji i radzenia sobie ze stresem.
- Potrzeba wprowadzenia zajęć oddechowych oraz elementów mindfulness – jako narzędzia radzenia sobie z napięciami i stresem.

5. PRACE DOMOWE I SYSTEM OCENIANIA

- Postulaty ograniczenia lub całkowitej rezygnacji z prac domowych, z drugiej strony indywidualna potrzeba skupienia się na ważnym zagadnieniu w domu, co niekoniecznie musi się wiązać z "zadaniem" pracy domowej.
- Oceny powinny odzwierciedlać postępy ucznia i wspierać jego rozwój, a nie opierać się na porównywaniu z innymi uczniami.
- Potrzeba indywidualnego okresowego feedbacku oraz tworzenia planów rozwojowych zamiast ocen cyfrowych.

6. RELIGIA I INNE PRZEDMIOTY

- Wnioski o usunięcie religii ze szkół lub przeniesienie jej na początek albo koniec dnia.
- Propozycja zastąpienia religii przedmiotem „religioznawstwo”, omawiającym różne systemy wierzeń i światopoglądy.
- Uczniowie podkreślali potrzebę unowocześnienia listy lektur i większego nacisku na literaturę współczesną.

7. PRZESTRZEŃ SZKOLNA I INFRASTRUKTURA

- Propozycje modernizacji sal lekcyjnych, wygodniejszych mebli.
- Potrzeba stworzenia stref relaksu, stref wyciszenia.
- Propozycja stworzenia stołówek dostępnych dla uczniów.
- Postulat wprowadzenia tabletów jako zamienników dla tradycyjnych podręczników.

8. SYSTEM EDUKACYJNY

- Propozycje zmiany systemu oceniania na bardziej elastyczny i indywidualny, np. poprzez projekty semestralne czy prezentacje.
- Feedback indywidualny jako główne narzędzie rozwojowe i mierzące postęp rozwojowy uczniów i uczennic.
- Praca zespołowa jako sposób na tworzenie relacji i więzi.
- Uczniowie krytykowali matury ustne, szczególnie z języka polskiego, wskazując na ich niepraktyczność i niepotrzebny stres.
- Postulat wprowadzenia międzynarodowych standardów, takich jak matura IB.

REKOMENDACJE

Zmniejszenie obciążenia uczniów przez ograniczenie liczby godzin lekcyjnych, uproszczenie podstawy programowej i zmniejszenie liczby przedmiotów

Więcej zajęć praktycznych i wprowadzenie przedmiotów przygotowujących do życia codziennego.

Nowoczesne metody nauczania, które angażują uczniów i rozwijają ich kreatywność, np. lekcje terenowe, laboratoria, projekty grupowe.

Wsparcie psychologiczne zarówno dla uczniów, jak i nauczycieli, oraz większy nacisk na zdrowie psychiczne w programie nauczania.

Szkoła bliżej ucznia, czyli bardziej elastyczne podejście do planu lekcji, godzin zajęć i indywidualnych potrzeb młodzieży.

Zmiana systemu oceniania na bardziej wspierający rozwój i motywujący do nauki.

Nowoczesna infrastruktura, w tym wygodne sale lekcyjne, stołówki, strefy relaksu i tablety.

PODSUMOWANIE

Wyniki badania wskazują na kluczowe obszary wymagające pilnych reform w polskim systemie edukacji, które lepiej dostosują szkoły do potrzeb współczesnych uczniów i uczennic. Respondenci, zarówno uczniowie, jak i nauczyciele, jednoznacznie sygnalizują konieczność zmian w zakresie programów nauczania, metod dydaktycznych, wsparcia psychologicznego oraz organizacji zajęć. Poniżej prezentujemy najważniejsze wnioski i rekomendacje:

1. RESPEKTOWANIE PRAW UCZNIOWSKICH

- Tylko **7,86% uczniów** czuje, że ich prawa są w pełni respektowane, co wskazuje na problematyczne wdrażanie zasad ochrony praw uczniowskich.
- Należy zintensyfikować działania edukacyjne i wprowadzić skuteczne mechanizmy egzekwowania praw w szkołach.

2. ZNACZENIE SZKOŁY I JEJ FUNKCJA

- Ponad **39% uczniów** uważa szkołę za średnio ważną lub mniej istotną w ich życiu. Jedynie **13,46%** postrzega ją jako fundament przyszłości.
- Szkoła musi zyskać na praktyczności i realnym wsparciu uczniów w przygotowaniu do życia zawodowego i społecznego.

3. LUKI W PROGRAMIE NAUCZANIA

- Brakuje przedmiotów związanych z praktycznymi umiejętnościami: **edukacji zawodowej** (26,98%), **zdrowotnej** (24,21%) i **finansowej** (23,49%).
- Konieczne jest wprowadzenie do programów treści dotyczących zdrowia, technologii, zarządzania finansami i kompetencji życiowych.

4. PREFEROWANE METODY NAUKI

- Uczniowie preferują **praktyczne działanie** (26,75%) i **samodzielne zgłębianie tematów** (24,31%), przy jednoczesnej krytyce wykładów, które są skuteczne jedynie dla **13,56% uczniów**.
- Wymagana jest modernizacja metod nauczania, z naciskiem na naukę przez doświadczenie, projekty grupowe i wykorzystanie nowoczesnych technologii.

5. ORGANIZACJA ZAJEĆ I CZAS NAUKI

- **67,38% uczniów** chce skrócenia czasu trwania szkoły do **4–6 godzin dziennie**. Obecny model jest powszechnie uznawany za zbyt obciążający.
- Warto rozważyć elastyczniejsze podejście do planu lekcji, z opcją skrócenia dnia szkolnego i dłuższych przerw regeneracyjnych.

6. WSPARCIE PSYCHOLOGICZNE I ZDROWIE PSYCHICZNE

- Uczniowie oczekują **lepszego wsparcia psychologicznego** i edukacji na temat zdrowia emocjonalnego oraz radzenia sobie ze stresem.
- W szkołach konieczne jest zwiększenie dostępności psychologów oraz wprowadzenie zajęć z mindfulness i edukacji emocjonalnej.

7. PRACE DOMOWE I OCENY

- Większość uczniów uważa **prace domowe za przytłaczające lub nieefektywne**. **34,35%** postuluje ograniczenie ich do wybranych przedmiotów, a **18,07%** chce ich całkowitego usunięcia.
- Zalecane jest odejście od tradycyjnych ocen cyfrowych na rzecz indywidualnego feedbacku oraz ocen opisowych.

8. NOWOCZESNA INFRASTRUKTURA

- Wskazywane są potrzeby związane z **modernizacją szkół**, w tym lepszym wyposażeniem w sprzęt cyfrowy, dostępem do stołówek i stworzeniem stref relaksu.

REKOMENDACJE KOŃCOWE

Aby poprawić funkcjonowanie systemu edukacji,
rekomenduje się:

1. **MODERNIZACJĘ** PROGRAMU NAUCZANIA

uproszczenie podstawy programowej, redukcję przedmiotów niematuralnych i większy nacisk na treści praktyczne.

2. **NOWOCZESNE** METODY DYDAKTYCZNE

odejście od dominacji wykładów na rzecz interaktywnych i angażujących form nauki.

3. **WSPARCIE** PSYCHOLOGICZNE

zwiększenie dostępności psychologów oraz integracja zdrowia psychicznego z programem nauczania.

4. **SKRÓCENIE** CZASU NAUKI

dostosowanie długości dnia szkolnego do możliwości uczniów, z opcją elastycznego harmonogramu.

5. **LEPSZA** INFRASTRUKTURA

wyposażenie szkół w nowoczesne technologie, miejsca wyciszenia oraz wygodne przestrzenie do nauki i odpoczynku.

6. **REFORMA** OCENIANIA

wprowadzenie systemu wspierającego rozwój uczniów, z indywidualnym feedbackiem i planami rozwojowymi.

Podjęcie tych działań pozwoli stworzyć system edukacji bardziej przyjazny i efektywny, lepiej przygotowujący młodzież do wyzwań współczesnego świata. Wdrożenie zmian powinno być priorytetem, aby uczniowie czuli się szanowani, wspierani i inspirowani do rozwoju.

Autorzy raportu

Grzegorz Święch
Agnieszka Święch
Urszula Sołocha
Wiktoria Nowak
Dr Piotr Rycielski

Właścicielem opracowania jest
Fundacja OFF School
www.OFFschool.edu.pl